

Hisar Okulları Vizyon ve Misyon	5
Amaç	5
Politikanın Kapsamı	5
Görev ve Sorumluluklar	6
1. Okul Yöneticileri	6
2. Öğretmenler	6
Üstbiliş ve Üstbilişsel Beceriler	7
Üstbilişsel Öğrenmenin Öğrenci Üzerindeki Etkisi	7
Üstbilişsel Öğrenmenin Boyutları	7
1. Planlama	7
2. İzleme	7
3. Analiz Etme	8
Üstbilişsel Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalar	8
1. Ders Materyalleri Geliştirme	8
2. Dersin Sunumu	8
3. Ölçme Değerlendirme	8
4. Ders Dışı Etkinlik ve Projeler	9
5. Teknoloji Entegrasyonu ile Üstbilişsel Öğrenmeyi Geliştirme	9
Üstbilişsel Öğrenme İçin Stratejiler	9
1. Akademik Terminoloji ve Kavram Bilgisi	9
2. Okuma	10
3. Yazma	10
4. Tartışma	10
5. Soru Sorma	10
6. Öz Düzenleme	11
Bilişsel Derinliği Artıran Bir Çerçeve: Bloom Taksonomisi	11
Yaş Gruplarına Göre Üstbilişsel Becerilerin Geliştirilmesi	13
1. Okulöncesi: Temel Stratejiler ve Öz Farkındalık	13
2. İlkokul: Strateji Kullanımı ve Öz Değerlendirme Becerileri	13
3. Ortaokul: Planlama, İzleme ve Yansıtma Yeterlikleri	13
4. Lise: Derinlemesine Yansıtma, Öz Düzenleme ve Transfer Becerileri	13
Üstbilişsel Öğrenme ve Teknoloji Entegrasyonu	14
Üstbilişsel Öğrenme için Profesyonel Öğrenme	14
Üstbilişsel Öğrenme Uygulamalarının İzlenmesi ve Ölçülmesi	15
İzleme Süreci	15
Ölçme Süreci	15
Politikanın Güncellenmesi	15

MİSYON VE VİZYON

Misyonumuz, her öğrencimizin potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı sağlayan bir eğitim ve öğretim ortamı yaratmaktır. Akademik mükemmeliyet, eleştirel düşünme ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden yüksek kaliteli bir eğitim ile dürüstlük, dayanıklılık ve sosyal sorumluluk bilinci sergileyen, kendi öğrenme sorumluluğuna sahip, dünya vatandaşlığı değerlerini özümsemiş bireyler yetiştirmeyi hedefliyoruz.

AMAÇ

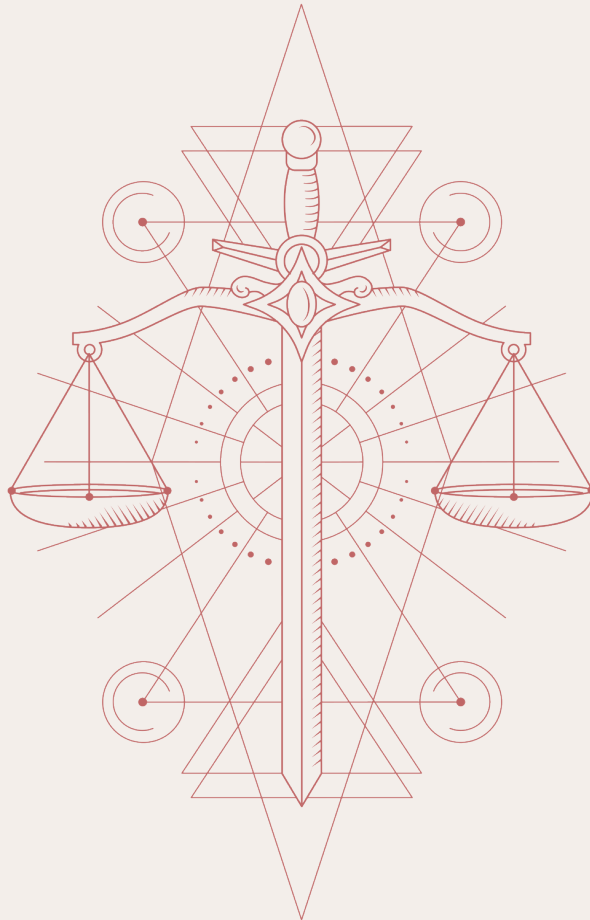
Bu politikanın amacı, Hisar Okulları'nın stratejik hedeflerinde tanımlanan yüksek akademik standartlarda öğretimi gerçekleştirmek, eleştirel düşünme becerilerine sahip, sorgulayan öğrenciler yetiştirmek için, üstbilişsel öğrenme ilke ve uygulamalarını okulun tüm eğitim ve öğretim programlarına entegre etmektir.

Politika, öğrencilerin eleştirel düşünen, öz yönelimli ve yaşam boyu öğrenen bireyler olarak yetişmelerini desteklerken, öğretmenlerin ve yöneticilerin üstbilişsel öğrenme stratejilerini içeren pedagojik yaklaşımları benimsemelerini teşvik eder. Ayrıca, Hisar Okulları Stratejik Planında yer alan "*Bilişsel gelişim ihtiyaçlarını belirlemek, Öz değerlendirme becerileri kazandırmak ve Üst düzey düşünme becerilerini ölçmek ve geliştirmek*" hedefleri ile ilişkili olarak, öğrencilerin bilişsel süreçlerini tanımalarını ve yönetmelerini destekleyen bir çerçeve sunmayı amaçlar.

Politika aynı zamanda, okulun eleştirel düşünce ve etkin işbirliği ile dünyaya anlamlı katkılar sunan bireyler yetiştirme vizyonu ile uyumlu olarak Hisar Okulları'nın eğitimde dönüştürücü ve yenilikçi yaklaşımını daha ileriye taşımayı hedeflemektedir.

POLİTİKANIN KAPSAMI

Bu politika, tam zamanlı ve yarı zamanlı öğretmenleri, yardımcı öğretmenleri ve eğitimcileri, merkez koordinatörlerini, bölüm başkanlarını, okul yöneticilerini ve ayrıca öğrencinin öğrenme sürecini dolaylı yoldan etkileyen tüm idari personeli kapsar. Politikada ifade edilen üstbilişsel öğrenmeye dair ilke ve uygulamaların okul kültürü haline gelmesi için bütünsel yaklaşım önemlidir. Bu nedenle politika, öğrenme ortamlarının tasarımı, öğrenci etkileşimi, rehberlik hizmetleri, akademik destek sistemleri ve iletişim yaklaşımları gibi süreçlerde görev alan tüm paydaşların katılımını içerir.

GÖREV VE SORUMLULUKLAR

1. Okul Yöneticileri

Okul yöneticileri öğretim liderleri olarak, üstbilişsel öğrenmeyi destekleyen politika hazırlanmasından, bu politikaların okuldaki tüm paydaşlar tarafından benimsenip uygulanmasından sorumludur. Bu politika, yöneticilerden aşağıdaki sorumlulukları üstlenmelerini bekler:

- 1. Sistematik Gözlem ve Geri Bildirim:** Öğretmen uygulamalarını düzenli biçimde gözlemler; ders tasarımı, öğretim stratejileri ve sınıf içi düşünme süreçlerinin görünür kılınması gibi üstbilişsel unsurları dikkate alarak yapılandırılmış geri bildirimler sunar. Bu süreç geliştirici nitelikte olmalıdır.
- 2. Veriye Dayalı Karar Alma:** Öğrenci yansımaları, öğretmen öz değerlendirmeleri ve sınıf içi gözlem verileri gibi kaynaklardan elde edilen bulguları analiz ederek hem öğretim süreçlerini hem de okulun genel öğrenme yaklaşımını geliştirir.
- 3. Model Olma ve Farkındalık Geliştirme:** Kendi liderlik uygulamalarında da üstbilişsel stratejilere yer vererek (örneğin karar alma sürecini paylaşarak, düşünme sürecini görünür kılarak) öğretmenlere ve öğrencilere örnek olur. Okul genelinde üstbilişsel dilin yerleşmesi için iletişimde bu farkındalığı sürekli gündemde tutar.
- 4. Kültür İnşası:** Okulda hatalardan öğrenmeye açık, sorgulamayı ve düşünce süreçlerini görünür kılmayı teşvik eden bir öğrenme iklimi yaratır. Bu iklim, öğrenciler kadar öğretmenlerin de risk almasını, öğrenmeyi sahiplenmesini ve sürekli gelişmesini mümkün kılar.
- 5. Profesyonel Öğrenme Süreçlerini Yönlendirme:** Üstbilişsel becerilerin geliştirilmesine yönelik atölyeler, öğretmen öğrenme toplulukları ve uygulamalı seminerler gibi profesyonel gelişim faaliyetlerini planlar, uygular ve takip ederler. Bu faaliyetlerin öğretmen ihtiyacına ve güncel araştırmalara dayanması esastır.

2. Öğretmenler

Üstbilişsel öğrenme yaklaşımında öğretmen, öğrencinin kendi öğrenme sürecini fark etmesine, düşüncelerini izleyip değerlendirmesine ve etkili öğrenme stratejileri geliştirmesine rehberlik eder. Hisar Okulları'nda dersler öğrencinin düşünme süreçlerini yapılandırmaya yönelik olarak tasarlanır. Tasarım Odaklı Düşünme (Understanding by Design, UbD) yaklaşımı, bu anlayışın temelini oluşturur: öğretim tasarımı, kalıcı anlayışa, büyük fikirlerin keşfine ve sorgulama yoluyla öğrenmeye dayanır. Bu çerçevede öğretmenlerden beklenen roller şunlardır:

- 1. Üstbilişsel Öğrenme Ortamı Tasarımı:** Öğretmenler, ders planlarını öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirecek şekilde yapılandırır. Öğrenme hedefleri, Bloom Taksonomisi'nin farklı bilişsel düzeylerini (hatırlama, anlama, uygulama, analiz, değerlendirme, yaratma) kapsayacak biçimde açıkça ifade edilir. Öğrencilerin derinlemesine anlam kurmasını, öğrendiklerini disiplinler arası bağlamlarda kullanmalarını sağlayacak görevler sunulur. Öğretim tasarımı, etkili yazma, nitelikli okuma, argüman geliştirme ve sentez yapma gibi üst düzey düşünme becerilerini destekleyecek biçimde yapılandırılır.
- 2. Düşünmenin Görünür Kılınması ve Model Olma:** Öğretmenler, kendi düşünme süreçlerini açıkça modelleyerek öğrencilerde üstbilişsel farkındalık geliştirir. "Sesli Düşünme" (Think-aloud) gibi tekniklerle hangi stratejiyi neden seçtiklerini, nasıl karar verdiklerini öğrencilerle paylaşırlar. Öğrencilere, etkin bir öğrenme süreci için düşünme yollarını ve strateji geliştirmeyi nasıl sürdürebileceklerini gösterirler.
- 3. Üstbilişsel Soru Sorma ve Geri Bildirim:** Öğretmenler, öğrencilerin kendi öğrenmelerini izlemesi ve değerlendirmesi için üstbilişsel sorular kullanır: "Bu öğrenme sürecinde hangi strateji senin için etkiliydi?", "Başka nasıl düşünebilirdin?", "Bu bilgiye ne zaman yeniden ihtiyaç duyarsın?" gibi sorularla öğrenci düşünmesini derinleştirir. Geri bildirimler zamanında, geliştirici ve kişiselleştirilmiş olarak sunulur; öğrencilerin kendi hatalarından öğrenmelerine, öz değerlendirme yapmalarına ve bir sonraki adımlarını belirlemelerine imkan tanır.
- 4. Üstbilişsel Stratejilerin Uygulanması:** Öğretmenler, öğrenme süreçlerine etkili not alma, metinle etkileşim kurma, eleştirel düşünme, özetleme, kavramsal haritalama, strateji seçimi ve planlama gibi üstbilişsel stratejileri bilinçli olarak entegre eder. Bu stratejilerin uygulanmasını, neden işe yaradığını da öğrencilere açıklar ve öğrencilerin süreç hakkında düşünmelerini sağlar.
- 5. Sürekli Gelişim ve Yansıtıcı Uygulamalar:** Öğretmenler, kendi öğretim uygulamalarını düzenli olarak gözden geçirir, gözlem ve geribildirim süreçlerini gelişim aracı olarak benimser. Hisar Okulları'nın Öğretimsel Süpervizyon ve Değerlendirme Politikası kapsamında yapılan yapılandırılmış gözlemler, öz değerlendirmeler ve reflektif toplantılar, öğretmenin uygulamalarına yönelik derinlemesine düşünmesini teşvik eder. Bu sayede öğretmenler, hem kendi mesleki gelişimlerine hem de öğrencilerinin düşünme becerilerini destekleyici öğretim stratejilerine dair bütüncül bir farkındalık geliştirir.

Öğrenciler, politikanın nihai yararlanıcılarıdır. Bu politika, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilen, öz yönelimli ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerini teşvik eder. Öğrencilerden, öğrenme sırasında düşünme süreçlerine ilişkin farkındalık geliştirmeleri, strateji seçimi ve öz değerlendirme alışkanlıkları kazanmaları beklenir.

Ayrıca politika, öğrenme ekosistemini dolaylı olarak etkileyen velileri ve eğitim destek personelini de kapsar. Velilerin üstbilişsel öğrenmeye dair temel anlayışlara sahip olmaları ve çocuklarının öğrenme süreçlerinde bu farkındalığı desteklemeleri önemlidir.

Destek personelin ise, rehberlik, kütüphane, bilgi işlem veya psikolojik danışmanlık gibi rollerde, öğrencilerin öğrenme farkındalıklarını artırıcı çevresel düzenlemelere katkıda bulunmaları beklenmektedir.

ÜSTBİLİŞ VE ÜSTBİLİŞSEL BECERİLER

Üstbiliş, bireyin kendi bilişsel süreçlerinin farkında olması ve bu süreçleri planlama, izleme ve değerlendirme becerilerini geliştirmesi anlamına gelir.

Üstbilişsel (metabilişsel) öğrenme, bireyin kendi düşünme ve öğrenme süreçleri üzerine düşünmesi, bu süreçleri izleyip değerlendirmesi ve gerektiğinde stratejik müdahalelerde bulunabilmesi olarak tanımlanır. Bu kavramsal çerçeve, öğrenmenin yalnızca bilgi ediniminden ibaret olmadığını, bireyin kendi öğrenmesini nasıl gerçekleştirdiğini bilmesinin öğrenmenin niteliğini doğrudan etkilediğini savunur.

Üstbilişsel öğrenme yaklaşımı, “ne öğrenildiği” sorusunun yanına, daha güçlü olan “nasıl öğrenildiği” sorusunu ekler ve öğrenmeyi aşağıdaki dört temel eylem üzerine inşa eder:

- 1. Farkındalık (Kendini Tanıma):** Öğrencinin kendi düşünme süreçlerini, güçlü ve zayıf yönlerini, hangi öğrenme stratejilerinin kendisi için daha etkili olduğunu ve neyi bilip neyi bilmediğini tanıması,
- 2. Planlama (Stratejik Başlangıç):** Bir göreve başlamadan önce hedefler belirlemek, doğru stratejileri seçmek ve kaynakları (zaman, bilgi, araçlar) organize etmesi,
- 3. İzleme ve Düzenleme (Süreç Kontrolü):** Öğrenme esnasında “Yaptığım şey işe yarıyor mu? Planıma sadık mıyım? Anlamakta zorlandığım bir nokta var mı?” gibi sorularla gidişatı sürekli kontrol etmek ve gerektiğinde esneklik göstermesi,
- 4. Değerlendirme (Yansıtıcı Analiz):** Süreç tamamlandığında izlenen yola bakarak “Neyi iyi yaptım? Nerede zorlandım? Bir dahaki sefere neyi daha iyi yapabilirim?” sorularına cevap aramak ve gelecekteki öğrenmeler için ders çıkarması.

ÜSTBİLİŞSEL ÖĞRENMENİN ÖĞRENCİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Üstbilişsel öğrenme,

- Öğrencilerin öğrenme sorumluluğunu üstlenmelerini destekler. Kendi öğrenmesini sahiplenen birey, hem başarısının hem de zorluklarının nedenlerini daha bilinçli analiz edebilir.
- Stratejik düşünme becerisini geliştirir. Öğrenciler, farklı öğrenme görevlerine en uygun stratejileri seçip uygulayarak öğrenme süreçlerini daha etkin yönetebilir.
- Bağımsız öğrenmeyi teşvik eder. Sürekli dış yönlendirmeye ihtiyaç duymadan kendi öğrenme hedeflerini belirleyip bu hedeflere yönelik stratejiler geliştirebilirler.
- İçsel motivasyonu artırır. Öğrenci, kendi gelişimini gözlemleyebildiğinde ve ilerlemesini fark ettiğinde öğrenmeye dair olumlu bir tutum geliştirir.
- 21. yüzyıl becerileriyle (özellikle eleştirel düşünme, problem çözme, öz yönetim, öğrenmeyi öğrenme) doğrudan ilişkilidir. OECD Learning Compass 2030 ve Avrupa 21. yüzyıl öğrenme çerçeveleri bu becerilerin her birey için temel olduğunu vurgular.
- Öğrencilerin öz düzenleme becerilerini geliştirir. Öğrenciler hedef belirleme, zaman yönetimi, dikkat kontrolü ve öğrenme stratejilerinin esnek biçimde uygulanması gibi alanlarda gelişim gösterir. Ayrıca, başarısızlık durumlarında motivasyonlarını koruyarak alternatif yollar denemeye daha istekli hale gelirler.

ÜSTBİLİŞSEL ÖĞRENMENİN BOYUTLARI

Üstbilişsel öğrenme, bilinçli olarak yönetilen bir süreçtir. Üstbilişsel öğrenme becerileri, her öğrenciye bu süreci yönetme gücünü verir. Bu beceriler, birbirinden ayrılmaz ve sürekli etkileşim halinde olan üç temel işlevsel boyutta kendini gösterir:

1. Planlama

Bir göreve başlamadan önce, öğrenci zihinsel bir hazırlık yapar. Bu öğrenme için, bilinçli bir rota çizme eylemidir.

- Hedef Belirleme: “Bu görevin sonunda neyi başarmış olacağım?”
- Strateji Seçimi: “Amacıma ulaşmak için en etkili yol hangisi? Önce özet mi çıkarmalıyım, yoksa zihin haritası mı yapmalıyım?”
- Kaynakları Tahmin Etme: “Ne kadar zamana, hangi bilgilere veya kimin yardımına ihtiyacım olacak?”

Somat Düşünce: “Bu zorlu metni anlamak için önce anahtar kelimeleri tarayacağım, sonra her paragrafın yanına aklıma gelen bir soruyu not alarak metninle diyalog kuracağım.”

2. İzleme

Öğrenme boyunca, öğrenen sürekli olarak göstergeleri izler ve kendi bilişsel süreçlerini kontrol eder. Böylece öğrencinin, öz farkındalık ve anlık problem çözme kapasitesi gelişir.

- Öz Sorgulama: “Şu an anlıyor muyum? Planım işe yarıyor mu?”
- Stratejik Esneklik: “Bu yaklaşım başarılı olmadı. Farklı bir açıdan yaklaşmayı denemeliyim.”
- Zorlukları Tanımlama: “Tam olarak nerede takıldım? Anlamadığım şey ne?”

Somut Düşünce: “Okuduğum bu paragraf bir öncekiyle çelişiyor gibi geldi. Durup bu iki fikri yeniden düşünmeli ve aralarındaki bağlantıyı anlamaya çalışmalıyım.”

3. Analiz Etme

Öğrenme veya bir çalışma tamamlandığında, öğrenci sonucu ve süreci gözden geçirir ve değerlendirir. Bu aşama, ilerideki öğrenme deneyimleri için derslerin çıkarıldığı aşamadır.

- Performans Analizi: “Neyi iyi yaptım? Hangi stratejim en çok işe yaradı?”
- Hata Analizi: “Nerede hata yaptım ve bu hatadan ne öğrenebilirim?”
- Geleceğe Yönelik İyileştirme: “Bir dahaki sefere neyi farklı, daha akıllıca yapabilirim?”

Somut Düşünce: “Zihin haritası kullanmak, bağlantıları görmemi sağladı; bu benim için kilit bir stratejiydi. Ancak zamanı iyi yönetemedim. Bir dahaki sefere ilk iş olarak bir zaman çizelgesi oluşturacağım.”

ÜSTBİLİŞSEL BECERİLERİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK UYGULAMALAR

Hisar Okulları'nda öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinin mimarları olmaları hedeflenir. Bu doğrultuda, üstbilişsel becerileri (planlama, izleme, değerlendirme ve yansıtma) derslerin ve okul kültürünün ayrılmaz bir parçası haline getirmek için aşağıdaki çok katmanlı uygulamalar benimsenecektir.

Bu bölümde, üstbilişsel becerilerin öğrenme ortamlarına nasıl entegre edildiğini destekleyen uygulama örneklerine yer verilmektedir. Öğrencilerin düşünme süreçlerini yapılandırılmaları ve kendi öğrenme yollarını geliştirmeleri için çeşitli ders içi ve ders dışı yöntemler uygulanır.

1. Ders Materyalleri Geliştirme

- **Düşünme Rutinleri ve Strateji Kartları:** “Gör, Düşün, Merak Et” veya “İddia, Kanıt, Akıl Yürütme” gibi somut düşünme rutinleri, öğrencilerin düşüncelerini organize etmeleri için bir iskele görevi görür. Öğrencilere, farklı görevler için hangi bilişsel stratejiyi (ör: özetleme, görselleştirme, soru sorma) seçeceklerine dair “strateji kartları” sunulur.
- **Metinle Diyalog Kurma Şablonları:** Öğrencilerin pasif okuyucu olmaktan çıkıp metinle aktif bir diyalog kurmalarını sağlamak amacıyla; “Bu cümle bana ne düşündürüyor?”, “Yazarın burada varsaydığı ne?” gibi yönlendirici sorular içeren ek açıklama (annotation) kılavuzları ve soru cevap çizelgeleri kullanılır.
- **İlişkisel Düşünmeyi Sağlayan Görseller:** Kavram haritaları, zihin haritaları ve Venn şemaları gibi araçlar, öğrencilerin bilgiler arasındaki bağlantıları, hiyerarşileri ve örüntüleri görselleştirerek daha derin ve kalıcı bir anlayış inşa etmelerine yardımcı olur.
- **Üstbilişsel Öğrenme Günlükleri:** Haftalık ya da ünitelik olarak kullanılan öğrenme günlükleri, öğrencilere kendi öğrenme süreçleriyle ilgili yazılı ifade fırsatı sunar. Örnek sorular:
 - “Bugün ne öğrendim?”;
 - “Hangi strateji bana daha çok yardımcı oldu?”
 - “Zorlandığım bir yerde ne yaptım?”
 - “Bir dahaki sefere neyi farklı yapabilirim?”

2. Dersin Sunumu

- **Uzman Düşüncesini Modelleme (Sesli Düşünme):** Öğretmenler, zorlu bir problemi çözerken veya karmaşık bir metni analiz ederken kendi zihinsel süreçlerini (“Şimdi tıkandım, farklı bir yol denemeliyim.” veya “Bu iki fikir arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyorum.”) sesli olarak paylaşır. Bu, öğrencilere zorluklarla başa çıkma ve stratejik düşünme konusunda otantik bir model sunar.
- **Sokratik ve Üstbilişsel Sorgulama:** Dersler, öğrencileri ezberden uzaklaştırıp düşüncelerinin kökenini ve geçerliliğini sorgulamaya iten sorularla zenginleştirilir: “Bu sonuca nasıl ulaştın?”, “Düşüncenin geliştirilmesi gereken yönleri ne olabilir?”, “Eğer farklı bir varsayımla başlasaydın ne olurdu?”
- **Bilişsel Derinliği Artıran Görev Tasarımı:** Ders hedefleri, Bloom Taksonomisi'nin üst basamaklarını (analiz, değerlendirme, yaratma) hedef alacak şekilde tasarlanır. Öğrencilere, “üretken bir zorlanma” yaşamalarını sağlayacak, tek bir doğru cevabı olmayan, karmaşık ve çok adımlı görevler verilir.
- **İşbirlikli Öğrenme Stratejileri ile Üstbilişsel Etkileşim:** Öğrenciler küçük gruplar halinde birlikte düşünür, tartışır ve çözüm üretir. Her öğrenci kendi düşünme sürecini ifade eder, arkadaşlarının yaklaşımlarını dinler ve birlikte en etkili stratejiyi belirlemeye çalışır. Öğrencilerin, diğer öğrencilerin düşünme yollarını fark etmeleri ve kendi düşünme süreçlerini daha iyi tanımlamaları sağlanır.

3. Ölçme Değerlendirme

- **İleriye Yönelik Geri Bildirim Döngüsü:** Değerlendirme, not vermenin ötesinde bir öğrenme aracı olarak kabul edilir. Öğrencilere, geliştirmeleri gereken alanlara ve bir sonraki denemelerinde “nasıl daha iyi yapabileceklerine” odaklanan, somut, eyleme dönük

geri bildirimler verilir. Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi bu döngünün temelini oluşturur.

- **Süreç Odaklı Refleksiyon (Yansıtma) Pratikleri:** Öğrenciler, “Bu görevde en çok ne zaman zorlandım?”, “Hangi stratejim işe yaradı, hangisi yaramadı?”, “Bu öğrenmeyi başka nerede kullanabilirim?” gibi soruları yanıtladıkları kısa refleksiyon günlükleri veya “çıkış biletleri” (exit tickets) ile öğrenme süreçlerini analiz ederler.
- **Açık Başarı Kriterleri (Rubrikler):** Performans görevleri için hazırlanan detaylı rubrikler, öğrencilere “başarının” ne olduğu net bir şekilde gösterir. Bu, onların kendi çalışmalarını objektif bir gözle izlemelerine ve değerlendirmelerine olanak tanır.

4. Ders Dışı Etkinlik ve Projeler

- **Problem ve Proje Tabanlı Öğrenme Döngüleri:** Öğrenciler, gerçek dünya problemlerine çözüm ürettikleri uzun soluklu projelerde çalışır. Bu süreçte, araştırma planı yapma, zamanı yönetme, kaynakları değerlendirme, işbirliği yapma ve süreci yansıtma gibi karmaşık üstbilişsel becerileri otantik bir bağlamda uygularlar.
- **Kulüp Çalışmaları:** Kulüp çalışmaları, öğrencilerin derslerde edindiği bilgileri kullanabilecekleri, argüman geliştirme, kanıtları değerlendirme, karşı argümanları çürütme ve kendi düşünsel önyargılarını fark etme becerilerini geliştirecekleri bir platform olarak yapılandırılır.

5. Teknoloji Entegrasyonu ile Üstbilişsel Öğrenmeyi Geliştirme

- **Kişiselleştirilmiş Öğrenme ve Öğrenme Analitiği:** Uyarlanabilir (adaptive) öğrenme platformları ve öğrenme analitiği araçları, öğrencilerin kendi ilerlemelerini görsel olarak izlemelerine, güçlü ve gelişime açık yönlerini tespit etmelerine ve bir sonraki adımlarını planlamalarına olanak tanır. Öğrenciler, bu veriler ışığında öğrenme hedeflerini belirler ve stratejilerini uyarlamayı öğrenirler.
- **Yapay Zekâ ile Bilişsel Ortaklık:** Öğrenciler, yapay zekâyı bir “düşünce ortağı” olarak konumlandırarak eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirirler.

Bu kapsamda;

Farklı Bakış Açılırları Üretme: Bir konu hakkında yapay zekadan farklı roller (ör. bir tarihçi, bir bilim insanı, bir eleştirmen gibi) üstlenmesini isteyerek alternatif perspektifler oluştururlar.

Argümanlarını Test Etme: Kendi yazdıkları argümanları yapay zekaya sunarak mantıksal boşlukları, potansiyel karşıt görüşleri ve geliştirilmesi gereken noktaları belirlerler.

Sokratik Sorgulama Simülasyonu: Yapay zekadan derinlemesine, sorgulayıcı sorular üretmesini talep ederek kendi anlayış sınırlarını keşfederler.

- **Anlık Geri Bildirim ve Etkileşim Araçları:** Padlet, Miro, FigJam gibi etkileşim temelli dijital uygulamalar veya etkileşimli anket platformları (Mentimeter, Slido vb.) öğrencilerin düşüncelerini hızlıca kaydetmeleri, beyin fırtınası yapmaları ve akran geri bildirimini almaları için kullanılır. Böylece öğrenme süreci, anlık veriyle desteklenen dinamik bir yapıya kavuşur.
- **Süreç Odaklı Dijital Portfolyolar:** Öğrenciler, dijital ortamda ürettikleri tüm çalışmaları (taslaklar, geri bildirimler, yansıtma yazıları, nihai ürünler) kullandıkları dijital portfolyo platformunda saklarlar. Bu süreç, öğrenme yolculuğunun belgelenmesini, ilerlemenin izlenmesini ve öz değerlendirme becerilerinin gelişmesini sağlar.

ÜSTBİLİŞSEL ÖĞRENME İÇİN STRATEJİLER

1. Akademik Terminoloji ve Kavram Bilgisi

Üstbilişsel düşünmenin gelişebilmesi için öğrencilerin öğrenme sürecinde kullandıkları kavramları hem dilsel hem de kavramsal düzeyde anlamlandırmaları büyük önem taşır. Akademik terminoloji, öğrencinin bilgiyle kurduğu ilişkiyi derinleştirirken, kavramlar arasındaki ilişkileri fark etmesini sağlar. Bu süreçte öğretmen, kavramların tanımlarını vermekle yetinmeyip öğrenciyi kavramları örnekleme, karşılaştırma ve bağlama yerleştirme gibi üstbilişsel işlemlere yönlendirir. Kavram haritaları, grafik organizatörler ve görsel temsiller; öğrencinin düşüncesini yapılandırmasına yardımcı olan somut araçlardır. Öğrenci, “Bu kavramı başka bir bağlamda da kullanabilir miyim?” ya da “Bu terimi neden bu şekilde tanımladım?” gibi sorularla kavram bilgisi üzerinden kendi düşünme sürecini düzenler.

Strateji: Frayer Modeli: Bir kavramı, temel özellikleri, konuya ait olan ve olmayan örnekleri ile dört boyutta analiz ederek derinlemesine anlamayı sağlar.

Somut Örnek: “Demokrasi” kavramını öğrenirken, öğrenciler sadece sözlük tanımını yazmaz. Aynı zamanda demokrasinin temel özelliklerini (seçim, katılım, haklar), örneklerini (Türkiye, Fransa) ve örnek olmayanları (monarşi, oligarşi) belirterek kavramın sınırlarını çizerler.

Strateji: Kavram Haritalama: Bilgiler arasındaki hiyerarşik ve ilişkisel bağları görselleştirerek, öğrencinin zihnindeki bilgi ağını görünür kılmasını sağlar.

Somut Örnek: “Ekosistem” konusunu işledikten sonra öğrenci, merkezde “ekosistem” olacak şekilde; “üreticiler”, “tüketiciler”, “ayrıştırıcılar” gibi anahtar kavramları ve bunlar arasındaki “besin ağı”, “enerji akışı” gibi ilişkileri oklarla göstererek kendi zihinsel şemasını oluşturur.

2. Okuma

Okuma, bilgi edinmenin yanı sıra düşünsel içgörü kazanma sürecidir. Üstbilişsel öğrenmeyi destekleyen okuma yaklaşımları, öğrencinin metinle derinlikli bir ilişki kurmasını hedefler. Öğretmen, okuma sürecini yönlendiren stratejileri açıkça modellediğinde; öğrenci kendi anlama düzeyini fark eder, gerektiğinde yeniden okuma, özetleme veya soru üretme gibi stratejileri devreye sokar. Anlamayı izleyen bu aktif tutum, okumanın gerçek anlamda bir öğrenme eylemine dönüşmesini sağlar. “Bu bölüm bana ne anlatıyor?”, “Anlamadığım kısım neresi?” ya da “Burada yazar hangi varsayımdan yola çıkmış olabilir?” gibi sorularla öğrenci, kendi okuma sürecine dışarıdan bakabilmeyi öğrenir.

Strateji: Metinle Diyalog Kurma (Annotation): Metnin kenarlarına sorular yazarak, anahtar fikirlerin altına çizerek ve kişisel bağlantılar kurarak pasif okumadan aktif ve sorgulayıcı bir okumaya geçişi sağlar.

Somut Örnek: Bir tarih metnini okurken öğrenci, anlamadığı bir kelimeyi daire içine alır, katıldığı bir fikrin yanına onay işareti koyar, şaşırdığı bir bilginin yanına ise bir soru işareti koyarak “Yazar bu sonuca nasıl ulaştı?” gibi bir not düşer.

Strateji: B-N-Ö (Biliyorum-Ne Öğrenmek İstiyorum-Öğrendim) Şeması: Okuma öncesinde ön bilgileri harekete geçirerek (Planlama), okuma sırasında merakı yönlendirerek (İzleme) ve okuma sonunda öğrenilenleri özetleyerek (Değerlendirme) tüm üstbilişsel döngüyü çalıştırır.

3. Yazma

Yazma süreci, öğrencinin düşünceleri üretme, düzenleme ve gözden geçirme adımlarıyla kendi zihinsel süreçlerini yönetmesini sağlar. Üstbilişsel öğrenme bağlamında yazma; planlama, izleme ve değerlendirme aşamalarını bilinçli bir şekilde içerir. Öğrencinin “Bu fikri en iyi nasıl ifade edebilirim?”, “Argümanım yeterince açık mı?” ya da “Bu yazım hedef kitlem için etkili mi?” gibi sorular sorması, onun yazarken aynı zamanda öğrenen bir birey olarak düşünmesini sağlar. Öğretmen, yazma sürecinde düşünmeyi sesli olarak modelleyerek bu becerilerin doğal olarak gelişeceği bir yazma kültürü inşa eder.

Strateji: R.A.F.T. (Rol, Alıcı, Format, Tema): Yazıya başlamadan önce yazarın rolünü, yazının kime hitap ettiğini, hangi formatta olacağını ve ana temasını belirleyerek yazma sürecini bilinçli ve amaçlı bir eyleme dönüştürür.

Somut Örnek: Bir iklim değişikliği makalesi yazmadan önce öğrenci şu kararları verir: Rolüm bir bilim insanı, Alıcım okul müdürü, Formatım bir dilekçe, Tema ise okulumuzda geri dönüşümün artırılması.

Strateji: Yazar Gibi Gözden Geçirme: Öğrencinin kendi metninden uzaklaşarak bir eleştirmen veya okuyucu gözüyle metni tekrar okuması; argümanların tutarlılığını, dilin akıcılığını ve amacına ulaşip ulaşmadığını değerlendirmesidir.

4. Tartışma

Tartışma ortamları, öğrencilerin düşünsel esneklik, perspektif alma ve gerekçeli savunma becerilerini geliştirmeleri için olanaklar sunar. Üstbilişsel olarak yapılandırılmış bir tartışma; öğrencinin kendi düşünme sürecini yansıtmayı ve gerektiğinde yeniden yapılandırmasını sağlar. Etkili bir tartışma ortamı, dinleme, karşılaştırma ve gerekçelendirme süreçlerini içeren aktif bilişsel etkileşimi teşvik eder. Öğrenci, “Bu görüşü neden savunuyorum?”, “Karşıt görüş beni hangi açılardan düşündürdü?” gibi sorularla kendi düşünce sürecinin hem aktörü hem gözlemcisi haline gelir.

Strateji: Sokratik Seminer: Öğrencilerin, öğretmenin rehberliğinde, bir metin veya fikir hakkında derinlemesine sorular sorarak, birbirlerinin düşünceleri üzerine inşa ederek ve kolektif bir anlayışa ulaşarak gerçekleştirdikleri yapılandırılmış bir tartışmadır.

Strateji: Düşünce Ortakları (Think-Pair-Share): Öğrenciye önce tek başına düşünmesi (üstbilişsel planlama), sonra bir eşle fikirlerini test etmesi (izleme ve düzenleme) ve son olarak tüm sınıfla paylaşması (değerlendirme ve sentezleme) için yapılandırılmış bir ortam sunar.

5. Soru Sorma

Soru sorma, bilginin sınırlarını keşfetme ve öğrenmeyi derinleştirme aracıdır. Üstbilişsel öğrenme, öğrencinin neyi bilip bilmediğini fark etmesini ve bu farkındalıktan yola çıkarak yeni sorular üretmesini destekler. Öğretmen, açık uçlu ve bilişsel derinliği olan sorularla bu süreci modellediğinde; öğrenci kendi sorularını oluşturma konusunda da cesaretlenir. “Bu bilgi bana neyi açıklıyor, neyi eksik bırakıyor?”, “Burada nasıl bir çıkarım yapmalıyım?” gibi sorular, öğrencinin öğrenmesini izleme ve yönlendirme becerisini güçlendirir.

Strateji: Sorunun Anatomisi: Öğrencilere “ince” (cevabı metinde olan, tek doğru cevabı olan) ve “kalın” (yorum, analiz ve değerlendirme gerektiren, birden çok cevabı olabilen) sorular arasındaki farkı öğretmek. Bu, onların hem kendi sorularının kalitesini artırmalarını hem de kendilerine sorulan soruların bilişsel talebini anlamalarını sağlar.

Strateji: Soru Üretme Tekniği (QFT): Öğrencilere belirli bir odak noktasından yola çıkarak mümkün olduğunca çok soru üretmeleri, bu soruları sınıflandırmaları ve en merak ettikleri soruları seçerek araştırmalarını yönlendirmeleri için yapılandırılmış bir protokol sunar.

6. Öz Düzenleme

Öz düzenleme, öğrencinin kendi öğrenme süreci üzerindeki kontrolünü bilinçli bir şekilde artırmasıdır. Bu beceri; öğrenme hedefi belirleme, uygun stratejileri seçme, süreci izleme ve sonuçları değerlendirme adımlarını içerir. Üstbilişsel öğrenmenin merkezinde yer alan öz düzenleme, öğrencinin hem öğrenmeye aktif katılımını hem de öğrenme süreciyle kurduğu sorumluluk duygusunu derinleştirir. Öğretmenler, hedef belirleme çalışmaları, kontrol listeleri, reflektif günlükler ve öz değerlendirme araçlarıyla bu süreci destekler. Öğrenciler, “Bu hedefe ulaşmak için hangi stratejiyi uygulamalıyım?”, “Başarımı nasıl ölçebilirim?” gibi sorularla öğrenmenin öznesi haline gelir.

Strateji: Hedef Belirleme ve İzleme: Öğrencilerin dönemlik, haftalık veya günlük olarak “Bu hafta bu derste neyi başarmak istiyorum?” gibi somut, ölçülebilir ve ulaşılabilir hedefler (SMART hedefleri) belirlemeleri ve bu hedeflere ulaşip ulaşmadıklarını düzenli olarak kontrol etmeleri sağlanır.

Strateji: Hata Analizi Günlüğü: Öğrencilerin yaptıkları hataları başarısızlık yerine, “veri” olarak görmeleri teşvik edilir. “Bu hatayı neden yaptım? Düşünce sürecimde nerede bir eksiklik vardı? Bu hatadan ne öğrendim?” gibi soruları yanıtladıkları bir günlük tutmaları sağlanır.

BİLİŞSEL DERİNLİĞİ ARTIRAN BİR ÇERÇEVE: BLOOM TAKSONOMİSİ

Hisar Okulları’nda öğrencilere bilgi aktarımının ötesine geçerek onların bilgiyle ne yaptıklarına, nasıl düşündüklerine ve nasıl öğrendiklerine odaklanan bir anlayış benimsenir. Bu bağlamda, öğrencilerde üstbilişi geliştirmek için Bloom Taksonomisi, bilişsel gelişimin farklı düzeylerini sistematik biçimde sınıflandırması dolayısıyla, güçlü bir pedagojik çerçeve sunar. Taksonominin hatırlama, anlama ve uygulama gibi alt düzeylerinden analiz, değerlendirme ve yaratma gibi üst düzeylerine doğru ilerleyen yapısı, öğrencilerin düşünme derinliğini aşamalı olarak arttırmayı amaçlar.

Taksonomiye bağlı olarak öğrencinin, “Bu görev benden yalnızca bilgi hatırlamamı mı istiyor, yoksa alternatifleri karşılaştırarak bir yargıya varmamı mı bekliyor?” sorusunu sormaya başlaması, üstbilişsel farkındalığın geliştiğini gösterir. Bu tür bir farkındalık, öğrencinin hangi bilişsel düzeyde çalıştığını tanımasını, görev için uygun stratejileri bilinçli olarak seçmesini ve kendi öğrenme sürecini yönlendirmesini sağlar.

Üstbilişsel öğrenme becerilerinin gelişmesi, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini bilinçli biçimde yönetmeleriyle mümkündür. Bloom’un Taksonomisi, öğrencilerin düşünme düzeylerini tanımasını, öğrenme hedeflerini anlamaları ve uygun stratejiler seçmeleri için güçlü bir çerçeve sunar.

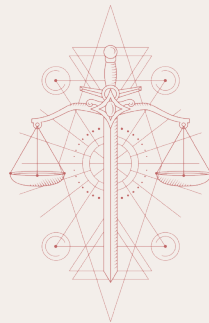
Bloom’un Taksonomisi öğretmenlerin planlama aracı olarak kullanılmasının ötesinde, öğrencilere açık (explicit) biçimde öğretildiğinde bilişsel süreç farkındalığını artırır. Öğrenciler, bir etkinliğin bilgi hatırlama düzeyinde mi yoksa analiz, sentez ya da yaratma düzeyinde mi olduğunu ayırt ederek öğrenme sürecini bilinçli biçimde yönlendirir.

Bu yaklaşım **derin öğrenmeyi** (deep learning) güçlendirir, çünkü öğrenciler bilgiyi anlamlandırır, ilişkiler kurar ve farklı bakış açılarından inceler. Öğrenme sürecinde **neden** sorusuna yanıt aramak, kavramlar arasındaki bağlantıları fark etmelerini sağlar; **nasıl** sorusunu sormak ise bu bilgiyi uygulamaya dönüştürmelerine imkan verir.

Bloom’un Taksonomisi’nin üst düzey basamakları (analiz, değerlendirme, yaratma) öğrencileri bilgiyi yeniden yapılandırmaya ve özgün bağlamlara uyarlamaya yönlendirir. Bu süreç, bilgiyi farklı bağlamlarda kullanma ve yeni durumlara **transfer etme** becerisini geliştirir. Transfer, disiplinler arası projelerde, problem çözme süreçlerinde ve gerçek yaşam senaryolarında ortaya çıkar. Böylece öğrenilen bilgi, tek bir dersin sınırlarının ötesine geçerek öğrencinin uzun vadeli bilişsel araç setinin parçası haline gelir.

Bu nedenlerle Bloom Taksonomisi, öğrencinin düşünme sürecini içselleştirmesini ve üstbilişsel becerilerini yapılandırmasını sağlayan bir öğrenme rehberdir. Politika kapsamında, her dersin öğretim tasarımı bu taksonomik çerçeve ile paralel yürütülmekte, derslerde farklı düzeydeki bilişsel hedefler açık biçimde tanımlanmakta ve öğrencilerin kendi bilişsel süreçlerine dair farkındalık geliştirmeleri teşvik edilmektedir.

Aşağıdaki tablo, Bloom’un Taksonomisi’ndeki her bir basamağın somut tanımını, öğretmenler için anahtar eylem ve soruları ve öğrencilerden beklenen somut öğrenme kanıtlarını göstermektedir:

Basamak	Tanım (Öğrenci ne yapar?)	Öğretmen İçin Anahtar Eylemler ve Sorular	Öğrenci Ne Yapar? (Somut Öğrenme Kanıtları)
1. Hatırlama	Bilgiyi, temel gerçekleri, terimleri ve kavramları ezberler ve hatırlar.	Eylemler: Tanımla, listele, tekrar et, adlandır. Sorular: "... nedir?", "Kim...?", "Nerede?", "Listele."	Tanımları ezberden söyler, bir liste yapar, önemli tarihleri veya formülleri yazar.
2. Anlama	Bilgiyi kendi kelimeleriyle açıklar, yorumlar veya özetler. Fikirler arasındaki bağlantıyı kurar.	Eylemler: Açıkla, özetle, karşılaştır, örnek ver. Sorular: "Ana fikri nedir?", "Bunu kendi cümlelerinle anlat.", "Bu ne anlama geliyor?"	Bir metni kendi cümleleriyle özetler, bir kavramı açıklayan bir örnek verir, bir grafiği yorumlar.
3. Uygulama	Öğrendiği bilgiyi veya kuralı yeni, benzer bir durumda kullanır. Bir problemi çözer veya bir görevi tamamlar.	Eylemler: Uygula, çöz, kullan, göster, gerçekleştir. Sorular: "Bunu ... için nasıl kullanırsın?", "Bu bilgiyi kullanarak şu problemi çöz."	Bir matematik problemini çözer, bir bilim deneyi yapar, öğrendiği bir dilbilgisi kuralını kullanarak cümle kurar.
4. Analiz	Bilgiyi bileşenlerine ayırır. Parçalar arasındaki ilişkileri, gizli varsayımları veya yapısal özellikleri inceler.	Eylemler: Analiz et, parçalara ayır, ilişkilendir, sorgula. Sorular: "Temel nedenler nelerdir?", "Bu argümanın bölümleri neler?", "Taraflılık var mı?"	Bir karakterin motivasyonlarını analiz eder, bir makalenin argüman yapısını gösteren bir şema çizer, bir olayın nedenlerini ve sonuçlarını listeler.
5. Değerlendirme	Belirli kriterlere dayanarak bir fikir, çözüm veya ürün hakkında yargıda bulunur. Bir kararı veya görüşü savunur.	Eylemler: Değerlendir, savun, eleştir, karar ver, gerekçelendir. Sorular: "Hangisi daha etkili bir çözüm? Neden?", "Bu kararı destekliyor musun? Kanıtların ne?"	İki farklı çözümü karşılaştırıp hangisinin daha iyi olduğuna karar verir, bir kitabın eleştirisini yazar, bir projenin etkililiğini bir rubriğe göre değerlendirir.
6. Yaratma	Farklı unsurları bir araya getirerek yeni, özgün bir ürün, fikir veya bakış açısı oluşturur.	Eylemler: Yarat, tasarla, oluştur, formüle et, icat et. Sorular: "Bu problemi çözmek için yeni bir yol tasarlayabilir misin?", "Eğer ... olsaydı ne olurdu diye bir hipotez kur."	Bir hikaye yazar, bir sosyal sorun için bir proje tasarlar, yeni bir icat için prototip geliştirir, bir deney formüle eder.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE ÜSTBİLİŞSEL BECERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ

1. Okulöncesi: Temel Stratejiler ve Öz Farkındalık

Okulöncesi dönemde üstbilişsel gelişimin temeli, öğrencilerin kendi düşünme ve öğrenme süreçlerine dair temel bir farkındalık kazanmalarıyla atılır. Bu yaşta çocuklar, “Ne yaptım?”, “Bunu neden yaptım?” gibi rehber sorularla düşünmeye teşvik edilir. Öğretmen rehberliğinde uygulanan rutinler (örneğin “önce–sonra” konuşmaları, yansıtıcı hikâye anlatımı) çocukların karar verme ve seçim yapma süreçlerinde düşünsel bir farkındalık geliştirmelerini sağlar. Basit görsel şemalar, duyu yüzü çizelgeleri ve akranla paylaşım, üstbilişsel becerilerin gelişimini destekleyen etkili araçlardır.

Planlama: Günlük rutinler ve görsel akış şemaları (örn: “Önce ellerimizi yıkayacağız, sonra masaya oturacağız”) ile basit sıralama ve planlama becerileri desteklenir. Öğretmen, “Oyun hamurlarıyla oynamadan önce ne yapmamız gerekiyor?” gibi sorularla düşünmeyi başlatır.

İzleme: Öğretmen, çocuğun eylemlerini seslendirir: “Kulenin daha yüksek olması için blokları ne kadar dikkatli yerleştirdiğini görüyorum.” Bu, çocuğun kendi eylemlerinin farkına varmasını sağlar.

Değerlendirme: Gün sonunda yapılan sohbet halkalarında “Bugün en çok ne oynamaktan hoşlandın?”, “Bu hikayenin en sevdiğin kısmı neresiydi?” gibi basit sorularla duygusal ve tercihsel bir yansıtma yapılır.

2. İlkokul: Strateji Kullanımı ve Öz Değerlendirme Becerileri

İlkokul döneminde çocuklar, düşünme stratejilerini bilinçli olarak uygulamaya ve bunların etkilerini fark etmeye başlar. Öğrenciler artık yalnızca öğrenmekle kalmaz, nasıl öğrendiklerini de gözlemlemeye başlarlar. Bu dönemde öğretmenler, planlama (örneğin “Bu problemi çözmek için hangi adımları izlemeliyim?”), uygulama sırasında izleme (“Şu anda doğru yönde ilerliyor muyum?”) ve öz değerlendirme (“Sonuç beklediğim gibi oldu mu?”) gibi üstbilişsel süreçleri açıkça modellemelidir. Kontrol listeleri, düşünme günlükleri ve çıkış kartları gibi araçlarla öğrenciler kendi öğrenme süreçlerine dışarıdan bakmayı öğrenir.

Planlama: Bir göreve başlamadan önce “Bu problemi çözmek için planın ne?” sorusu sorularak öğrencilerin basit bir yol haritası çizmeleri teşvik edilir. “Önce-Sonra-Daha Sonra” gibi basit planlama şablonları kullanılır.

İzleme: “Anladım/Anlamadım” gibi basit işaretler veya “Beş Parmak” tekniği ile öğrencilerin anlık anlama düzeylerini kontrol etmeleri sağlanır. “Bu noktada kafası karışan var mı?” gibi sorular normalleştirilir.

Değerlendirme: Görev sonunda “Bu çalışmada en iyi yaptığım şey neydi?”, “Nerede yardıma ihtiyacım oldu?” gibi basit öz değerlendirme soruları içeren “çıkış biletleri” kullanılır. Temel düzeyde rubrikler ile öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirmeleri sağlanır.

3. Ortaokul: Planlama, İzleme ve Yansıtma Yeterlikleri

Ortaokul öğrencileri daha karmaşık görevlerle karşılaştıkça üstbilişsel becerilerin kapsamı genişler. Öğrenciler yalnızca strateji seçmekle kalmaz, aynı zamanda bu stratejilerin etkinliğini izleyip değerlendirme sorumluluğunu üstlenmeye başlar. Bu yaş grubunda öğretmenler, görev öncesinde hedef belirlemeyi, süreç içinde izlemeyi ve tamamlandıktan sonra yansıtmayı içeren yapılandırılmış öğrenme döngülerini tasarlamalıdır. Refleksiyon formları, akran geribildirim oturumları ve düşünme rutini şemaları, öğrencilerin kendi öğrenme yollarını analiz etmelerini sağlar. Ayrıca, bu yaşta öğrenciler, bilişsel hatalarını fark etme ve strateji değiştirme konusunda daha esnek hale gelirler.

Planlama: Proje ve ödevler için zaman çizelgeleri oluşturma, hedef belirleme (SMART hedefleri) ve birden fazla strateji arasından en uygun olanı seçme becerileri üzerinde durulur. Öğrenciler kendi çalışma planlarını oluşturur.

İzleme: “Bu strateji işe yarıyor mu, yoksa değiştirmeli miyim?”, “Anlayıp anlamadığımı kontrol etmek için ne yapabilirim?” gibi içsel diyaloglar teşvik edilir. Öğrencilere, zorlandıklarında başvurabilecekleri “yardım isteme”, “yeniden okuma”, “arkadaşa anlatma” gibi “çözüm stratejileri” öğretilir.

Değerlendirme (Yansıtma): Öğrenme günlükleri kullanılarak öğrencilerin sürece odaklanmaları sağlanır. “Bu görevdeki en büyük başarıyı neydi?”, “En büyük zorluğum neydi ve bunu nasıl aştım?”, “Bir dahaki sefere neyi farklı yapacağım?” gibi derinlemesine yansıtma soruları sorulur.

4. Lise: Derinlemesine Yansıtma, Öz Düzenleme ve Transfer Becerileri

Lise dönemi, öğrencilerin üstbilişsel becerilerini en ileri düzeyde kullanmaya başladıkları gelişimsel evredir. Öğrenciler artık öğrenme süreçlerini planlamada daha bağımsız, izleme ve yansıtma becerilerinde ise daha analitiktir. Üstbilişsel farkındalık, sınıf içi öğrenme sırasında, çoklu disiplinler arası düşünme, araştırma, etkili yazma ve eleştirel okuma gibi karmaşık görevlerde de belirgin biçimde rol oynar. Öğrenciler bu yaşta, öğrenme stratejilerini farklı bağlamlara transfer etme becerisi geliştirir: “Bu çalışmayı başka bir derste nasıl kullanabiliriz?”, “Bu strateji hangi tür görevlerde daha etkili olur?” gibi sorulara yanıt arayarak öz düzenlemeyi derinleştirirler. Yansıtma günlükleri, proje rubrikleri ve öğrenci konferansları bu süreci destekleyen etkili araçlardır.

Planlama ve Öz Düzenleme: Öğrenciler, akademik görevleri, kendi motivasyonlarını, zamanlarını ve dikkatlerini yönetme sorumluluğunu üstlenirler. Uzun vadeli akademik hedefler belirler ve bu hedeflere ulaşmak için kişisel sistemler geliştirirler.

İzleme ve Değerlendirme: Yansıtma, daha sofistike bir hal alır: “Neden bu stratejiyi seçtim? Başka hangi stratejiyi seçebilirdim ve sonuçları ne olurdu?”, “Bu konudaki düşüncelerim hangi kanıtlara dayalı ve bu kanıtlar ne kadar güçlü?”. Öğrenciler, kendi argümanlarının ve düşüncelerinin kalitesini meta düzeyde analiz ederler.

Transfer: Öğrenmenin en üst düzeyidir. Öğrencilere, bir derste öğrendikleri bir düşünme modelini veya beceriyi tamamen farklı bir alanda nasıl kullanabilecekleri aktif olarak sorgulatılır. “Tarih dersindeki neden sonuç analizi becerisini, biyolojideki bir çevre sorununu anlamak için nasıl kullanabiliriz?”, “Edebiyat dersindeki karakter analizi, gerçek hayattaki bir anlaşmazlığı çözmeye bize nasıl yardımcı olabilir?” gibi disiplinler arası köprüler kurulur.

ÜSTBİLİŞSEL ÖĞRENME VE TEKNOLOJİ ENTEGRASYONU

Üstbilişsel öğrenme, öğrencilerin bilgiyi nasıl edindiklerini, nasıl yapılandırdıklarını ve düşünme süreçlerinde hangi stratejileri kullandıklarını fark etmelerini hedefler. OECD, UNESCO ve benzeri uluslararası kuruluşların raporlarında da vurgulandığı üzere, teknoloji bu farkındalığı destekleyen güçlü bir öğrenme bileşenidir. Hisar Okulları'nda teknoloji; öğrencilerin düşünsel süreçlerini yönetmelerine, öğrenme hedeflerini belirlemelerine ve stratejilerini esnek biçimde uyarlamalarına yardımcı olan destekleyici bir unsur olarak konumlandırılır.

Hisar Okulları'nda teknoloji kullanımı; araştırma, iş birliği, yapay zekâ ile etkileşim, kişiselleştirilmiş öğrenme ve etik, sorumlu dijital vatandaşlık boyutlarını kapsayan bütüncül bir öğrenme yaklaşımıyla tasarlanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin bilgiye erişme, üretme, paylaşma ve değerlendirme süreçlerinde üstbilişsel becerilerini geliştirmeyi hedefler.

Öğrenciler, dijital platformlar aracılığıyla kendi öğrenme süreçlerini görünür kılar; ilerlemelerini izler, güçlü ve gelişime açık yönlerini belirler, buna uygun stratejiler geliştirirler. Öğretmenler ise bu süreci, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına yanıt verebilecek öğrenme ortamları oluşturarak destekler; kişiselleştirilmiş içerik önerileri ve analiz araçlarıyla öğrenme deneyimini zenginleştirir. Böylece hem öğrencilerin öğrenme sürecine dair farkındalıkları gelişir hem de öğretmenlerin pedagojik kararları veriye dayalı ve öğrenen merkezli hâle gelir.

Dijital araçlar, öğrencilerin araştırma süreçlerinde sorularını netleştirmelerine, güvenilir kaynaklar bulmalarına, verileri analiz etmelerine ve elde ettikleri bilgiyi anlamlı biçimde yapılandırmalarına destek olur. Bunun yanı sıra, iş birliği boyutunda çevrim içi paylaşım, proje yönetim araçları ve etkileşimli tartışma ortamları; öğrencilerin fikir alışverişini yapmalarını, farklı bakış açılarını anlamalarını ve ortak stratejiler geliştirmelerini sağlar. Yapay zekâ ile etkileşim ise öğrencilerin yalnızca doğru komutlar (prompt) yazma becerisini değil; aynı zamanda eleştirel düşünme, yaratıcı problem çözme ve farklı bakış açılarını değerlendirme yetkinliklerini geliştirmeyi hedefler. Öğrenciler, yapay zekâdan elde ettikleri çıktıları sorgular, revize eder ve kendi bilgi yapılarına entegre eder; böylece yapay zekâ, pasif bir araç değil, düşünme süreçlerini zenginleştiren aktif bir öğrenme ortağı hâline gelir.

Kişiselleştirilmiş öğrenme uygulamaları, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre uyarlanmış içerik ve öğrenme yolları sunarken; etik ve sorumlu dijital vatandaşlık yaklaşımı, teknolojinin güvenli, sağlıklı ve toplumsal sorumluluk bilinciyle kullanılmasını teşvik eder. Bu yaklaşım; güvenli dijital davranış, saygılı iletişim, bilgi güvenliği, veri mahremiyeti ve teknolojinin sosyal etkilerinin farkında olma gibi temel becerileri kapsar. Böylece öğrenciler, dijital dünyada bilinçli, sorumlu ve üretken bireyler olarak konumlanırlar.

Araştırmalar, dijital teknolojilerin planlama, izleme ve değerlendirme adımlarını görünür kılarak öğrencilerin üstbilişsel becerilerini anlamlı ölçüde geliştirdiğini göstermektedir (Hattie, 2009; OECD, 2021). OECD Learning Compass çerçevesi, teknolojinin öğrencilerin öz düzenleme becerilerini geliştirmedeki rolünü ve geleceğe yönelik öğrenme yeterlilikleri için önemini vurgular. UNESCO Futures of Education raporu ise, dijital araçların öğrenme süreçlerine entegre edilmesinin; eleştirel düşünme, yaratıcılık ve öğrenmeyi öğrenme becerilerini güçlendirdiğini belirtmektedir.

Bu uluslararası bulgular, Hisar Okulları'nın teknoloji entegrasyonuna ilişkin stratejik yaklaşımına yön verir ve uygulamaların bilimsel temellerle desteklenmesini sağlar. Hisar Okulları Bilişim Stratejileri Merkezi (BSM) tarafından her yıl güncellenen **Teknoloji Yol Haritası**, öğretmenlerin farklı öğrenme hedeflerine yönelik dijital araçları bütüncül bir çerçevede kullanabilmelerine imkân tanır. Teknoloji Yol Haritası; öğretim, üretkenlik, iş birliği, araştırma, yapay zekâ destekli çözümler ve dijital içerikler gibi kategorilerde sınıflandırılmış araçlar içerir. Tüm dijital uygulamalar, **Hisar Okulları Bilişim Stratejileri Politikası** ve **Yapay Zekâ Eğitim Politikası** doğrultusunda; etik, anlamlı ve öğrenen odaklı bir yaklaşımla belirlenir.

ÜSTBİLİŞSEL ÖĞRENME İÇİN PROFESYONEL ÖĞRENME

Üstbilişsel öğretimin sağlanması ve sürdürülmesi, güçlü bir profesyonel gelişim ekosistemiyle mümkündür. Hisar Okulları'nın Stratejik Planı, “yüksek akademik standartlarda öğretim” ve “kalıcı öğrenme deneyimleri” hedeflerini belirlerken; bu hedeflere ulaşmanın yolunu açıkça ortaya koyar: öğretmenlerin gelişiminin sistematik biçimde desteklenmesi. Aynı anlayış, Öğretimsel Süpervizyon ve Değerlendirme Politikası'nda da vurgulanır: profesyonel gelişim, öğretimi iyileştirmenin, öğrencilerin öğrenmesini derinleştirmenin ve okul genelinde öğrenme kültürünü dönüştürmenin anahtarıdır.

Bu bağlamda, üstbilişsel öğretimi güçlendirmek amacıyla çeşitli profesyonel öğrenme uygulamaları gerçekleştirilebilir. Uygulamalar, okul içinde öğretmenlerin birbirlerinden öğrenebileceği bir ortam yaratmanın yanı sıra, kurum dışından alınan eğitimler aracılığı ile de sağlanabilir.

1. **Üstbilişsel Öğretim Atölyeleri:** Dersler özelinde düzenlenen bu atölyelerde öğretmenler, metabilişsel stratejileri planlama, modelleme, izleme ve değerlendirme biçimlerini uygulamalı olarak deneyimler.

2. **Açık Sınıf ve Gözlem Paylaşımı:** Meslektaş gözlemleri, öğretmenlerin birbirlerinden öğrenmelerini destekler. Bu gözlemlerde özellikle “öğretmenin düşünme sürecini nasıl modellediği” ve “öğrencinin kendi düşüncesi üzerine nasıl düşündüğü” gibi unsurlar takip edilir.
3. **Reflektif Geri Bildirim:** Öğretimsel süpervizyon kapsamında yapılan ders gözlemleri, birlikte düşünme olağanı yaratır. Öğretmen ve gözlemci, “Bu süreçte öğrenci ne düşündü? Öğretmen nasıl bir farkındalık alanı açtı?” gibi değerlendirmeleri birlikte yaparlar.
4. **Eylem Araştırmaları ve Öğrenme Döngüleri:** Öğretmenler, uyguladıkları üstbilişsel stratejilerin etkilerini öğrenci verileriyle izleyerek kendi pedagojik yaklaşımlarını geliştirir. Bu döngü (Planla – Uygula – Gözlemler – Düşün – Yeniden Planla) üstbilişsel öğretimin öğretilmesinde de içselleştirilmesini sağlar.
5. **Öğrenme Liderlerinin Rolü:** Bölüm başkanları ve yöneticiler, öğretmen gelişimini izleyen, kolaylaştıran, yol açan ve gelişimi görünür kılan kişiler olarak konumlandırılır.

ÜSTBİLİŞSEL ÖĞRENME UYGULAMALARININ İZLENMESİ VE ÖLÇÜLMESİ

Hisar Okulları'nda üstbilişsel öğrenme kültürünün yerleşmesi ve sürekli güçlenmesi, sistematik izleme ve ölçme süreçleriyle mümkün olur. Bu nedenle, bu politikanın etkililiği düzenli olarak değerlendirilir ve elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilir.

İzleme Süreci

Üstbilişsel öğrenmenin okuldaki uygulamalarını izlemek, çok boyutlu bir süreçtir. Ders gözlemleri, öğrenci ürünleri, öz değerlendirme raporları, öğrenci ve öğretmen geri bildirimleri bu sürecin temel veri kaynaklarıdır. Öğretimsel Süpervizyon ve Değerlendirme Politikası'nda tanımlanan ders gözlem modelleri (gözlem formları, öğrenme yürüyüşleri, üç öğrenci modeli gibi) bu izlemeyi doğal bir parçası olarak destekler.

Ayrıca, öğrencilerin öğrenme süreçlerine dair öz değerlendirme yapmaları ve düşünme stratejilerini tanımlamaları teşvik edilir. Bu geri bildirimler, öğretmen uygulamalarının öğrencilerin üstbilişsel gelişimi üzerindeki etkisini değerlendirmek için önemli bir kaynak oluşturur.

Ölçme Süreci

Politikanın uygulanabilirliğini ve etkisini değerlendirmek için hem nicel hem nitel veriler kullanılır:

Dönem Sonu Öğrenci Değerlendirme Anketleri: Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine dair farkındalıkları ve strateji kullanım becerileri ölçülür.

Ders Gözlem Raporları: Ders gözlemlerinde öğretmenin üstbilişsel stratejileri ne sıklıkta ve nasıl kullandığı analiz edilir.

Öğrenci Ürünlerinin Değerlendirmeleri: Öğrencilerin proje, yazılı çalışma ve sunumlarında üstbilişsel ifadelerin varlığı değerlendirilir.

Reflektif Geri Bildirim Oturumları: Öğretmen ve akademik liderlerin birlikte yürüttüğü yansıtıcı analizler ile uygulama örnekleri toplanır.

Politikanın Güncellenmesi

Bu politika, değişen eğitim ve öğretim uygulamalarına uyum sağlayacak esnek bir yapıda tasarlanmıştır. Politika, her yıl sistematik olarak gözden geçirilir. Gözden geçirme sürecinde şu veriler dikkate alınır:

- Öğretimsel süpervizyon verileri,
- Öğrenci ve öğretmen anket sonuçları,
- Öğrenci öğrenme çıktılarına dair analizler,
- Veli anket sonuçları,
- Profesyonel gelişim programlarının etkililik raporları.

Politikanın güncellenmesi süreci, okul yöneticileri, bölüm başkanları, öğretmenler, öğrenci geri bildirimleri ve gerekirse dış eğitim danışmanlarının katkılarıyla yürütülür. Yapılan revizyonlar, Hisar Okulları'nın stratejik hedeflerine, yeni pedagojik gelişmelere ve okulun değişen ihtiyaçlarına uyumlu biçimde şekillendirilir.

